

նայէ՛ք քաղըին կործանման պատճառաւ, (զորոյ որպէսը չեմ՝ յիշեր), Ոսկեբերանի մարմնոյն տաճարացեալ տապանակն այլ առաքելին հաւատարմութեամբ՝¹ հետեւին տարին: Ոսկեբերանի առաջին հանգստարանն, որ և Ս. Բասիլիսկոսի, կէս ժամու չափ հեռու է յաւերակաց Կոմանայ քաղաքի, և մինչև հիմայ ցուցուի տեղն քարակոյտ: Իսկ նոր հանգրտարանն՝ ի գեօղն Պիճեռի, երկու ժամու հեռու ի Կոմանայէ. հոս է վանքըն Ս. Նշան, որ հիմայ կոչուի Ս. Ոսկիքերան. և գրեթէ նորէն շինեցաւ մեր ատեն (1842). և աւանդատանը մէջ ամփոփեցաւ մատուռն յանուն սրբոյն. յորում կայ և իր գորշագոյն կճեայ գերեզմանն քանդակազարդ կափարչաւն, ընդ հովանեաւ Ս. Նշան խորանին. ուր դան և Յոյնք յուխտ՝ բարի նախանձով,

տեսնել իրենց հայրապետն իբրև իր վերջին օթեանին մէջ հիւրընկալեալ ի հայոց՝¹ Երանի մերոնց՝ թէ կարենան միշտ այն սաւառնաձայն հովտին մէջ՝ (զոր երկուստեք պատելով իռիս և Գայլ գետ՝ մեծ կարկաշանք վաղեն գնան յարեմուտս՝ ընդ լերինս և առապարս՝ միանալ մէկմէկու, դառնալ ի հիւսիս և թափիլ ի Պոնտոս), պահել և պատուել այն նախանձելի հանգստարանը, ուր միայն հանգչեցաւ լեզուաւ և մարմնով՝ աստուածաշարժ Խօսնակն Եկեղեցոյ: Երանի մերոնց, թէ մեր նախնեաց պէս կարենան սիրողք և սիրելիք ըլլալ Ոսկեբերանի: Եւ դարձեալ երանի եթէ կարենան միշտ զգալ և ըսել իրենց մէկ հին տաղասացին հետ.

«Մեծի Ոսկիքերան, քո սիրովդ՝ ոչ յագեւնաւ տիեզերաց ազիւք»²,

¹ Այս դիպուածն անշուշտ փէ դարու առաջին կիսուն հանգիպած է, վասն զի գեռ ի Կոմանայ յիշուի յամի 1596, ի Ստեփանոսէ Եւդոկիացոյ, որ կ'ըսէ.

«Մայրաքաղաքս այս Թօխաթի՝
Որ Կոմանու խիստ է մօտի,
Յորում տապանն է Յովհաննու
Ոսկեբերան վարդապետի»:

Իսկ յամին 1658 արդէն յիշատակուի տապանն ի Ս. Նշան վանս:

¹ Փափագելի է որ վանապահք տեղւոյն մեզի աւելի ծանօթութիւն տան, և թէ կարելի է՝ ըզպատկերն իսկ գերեզմանի Ոսկեբերանին. զոր թէ և ոչ սակաւ Եւրոպացի ճամբորդք յիշեն՝ այլ ոչ ըստ մեր բաւականին:

² Տէս ի Բազմավէպ 1864, Երես 544:

Հ. Ղ. Մ. ԱԼԻՇԱՆ

Գորտք խնդրեմ յԱրարնագրայ ինքեանց քաղաշոր.

Ձանձրացեալ հոսկ եւ գորտուց պար
Ի վաղեմի վարչութենէն ուսմկավար,
Ձայն ամբարձին առ դիցըն Հայր.
— «Լուր մեզ, ով մեծըդ Զըրուանեան,
» Որ յակնարկելդ շարժես զհամայն,
» Տուր թագաւոր մեզ զոմն ըզգաստ,
» Զի լըւիցէ գմեր դատ եւ փաստ.
» Զի դու Հայր՝ կաս յերկինս ի վեր,
» Խըտրոց ընդ մէջ անբաւ եթեր»:
Դիպեալ պահու բարեբաստիկ՝
Բողոքարկու ազին գորտեան,
Չեղեն յերկար անլըսելիք,
Եւ ըզխնդրեալն արքայ՝ նկալան:
Պայր լուսաճեմ նա ի յարկաց՝
Ի տամուկ կայս մերկ լուղակայ:

Այլ շառաչիւնն ահաւոր
Զոր ի վայրէջսն գործեաց՝
Ահաբեկեաց զազգն անզոր:
Վոգցես թափեալ ի մըտաց,
Հսո ոմն ի ծակ, ոմն ի մօր,
Բարձաւ գորտեանն ի միջոյ:
Իսկ թագաւորն այն երկնառաք,
— Յածութեան տինս եւ օրինակ,
— Կամ թէ ասել իբրու դըշխոյ
Ըզգնայր ի լիւղ հեզիկ հողմով,
Ընդ տարրըն լոյծ երերալով:
— Զազգ եւ ըզճետ թէ զարբայիս
Երբէք գիտել ցանկանայցես,
Յերկինս ի վեր մի զուր հայիս,
Քանզի բուսեալ տունն է յերկրէս

Կոճղ անարդիլ եւ անհեթեթ .
 Որ չըզիտեմ, ուստ կամ ո՞րպէս ,
 Արամազդայ անկեալ ընդ ձեռս ,
 Գորտուց տըւաւ արքայ եւ պետ :
 Անցին աւուրք երկու երեք՝
 Դարձեալ գորտուց ջուկ ահաբեկ ,
 Հազիւ ուրեմն ինչ իշխէին՝
 Հեռուստ դիտել զդէմս արքային : —
 Այլ մինչեւ ցերբ անհրմուտք
 Հեզ արքային ելով բարուց՝
 Գորտք մեր կայցեն ծակամուտք :
 Հուսկ ապա մի ոմն ի նոցունց ,
 Գորտ քաջասիրտ , ոչ այր ոք դուն ,
 Թողեալ ի շամբ զիւրական տուն ,
 Հուպ առ արքայն մերձենայ ,
 Ի ի վեր առեալ զճապուկ թաթիկ ,
 Զըննէ զինչ ոք իցէ նա :
 Եւ առ ժամայն հարեալ մըխիւրճ
 Մինչեւ ի խոր լըծին ի խիճ ,
 Ի վեր անդուստ ոստնու՝ քաջիկ
 Ի լայն քամակ թագաւորին ,
 Որ լուռ տանի աշխոյժ բեռին :
 Գոփեաց զնովաւ սա ոտամբ՝
 Ծափ ըզծափի հար ձեռամբ .
 Եւ առ ընկերսըն գոչեաց .
 — « Արիք գորտեր քաջամոյն ,
 » Ի բաց թողէք զահ եւ զհոյն ,
 » Թողէք զերկիւղ անդր ի բաց » : —
 Գունդն անարիւն ի քաջին ձայն
 Յական քըթթել ի դուրս ոստեան .
 Եւ այն խուժդուժ սինլըբորք
 Անսիրտք , երկչոտք եւ անդօրք ,
 Որոց երէկ չըզոյր անուն ,
 Պէս Տիտանանց արդ կան կանգուն ,
 Ոմն յոտն ի մատն հարկանէ պար ,
 Այլ ոք նըմին կայ ծափահար ,
 Միւս ոմն ի գոչ կոկորդալիր
 Ըզջուրս լընու եւ շուրջ զեղտիր :
 Այլ աստ նոր ուաղմ ահաւոր՝
 Բորբորեցաւ ի նոյն հետայն ,
 Ի ի ճակատուն տեղոջ անկան
 Անգէն մարտիկք բիւրաւոր :
 Յայնժամ գորտք ծերք դարձեալ յերկինս
 Զայն ամբարձին զանգատալիս .
 — « Զինչ մեղաք քեզ , Արամազդ .

» Հիմ քո մեզ այս պատուհասդ .
 » Թագաւոր զոք մեք խընդրեցաք ,
 » Համարիցին մեզ այս մեղանք .
 » Այլ Թագաւոր ոք կենսակիր ,
 » Ի ոչ իբր ըզսա կոճղ անյարիր :
 » Լուր մեզ աղէ՛ , եւ թող աշխարհ ծանիցէ ,
 » Թէ Արամազդ Հայր աստուածոց գըթած
 [է » : —

Արագ լըւաւ հայրն Արամազդ :
 Ի լինն անդէն թեւատարած՝
 Ի գաւառացն էջ ամպաչու
 Կապոյտ կըռունկն՝ ի կտուց հատու :
 Եւ ոչ յերկար ինչ յամելով՝ առ ետեղ
 Զաստուածասաստ ըզբարկութեան մըրուր
 [հեղ՝

Ըզգըլխով խեռ ապըստամբաց ,
 Եւ չանխայեաց իսկ անմեղաց .
 Այլ համառօտ կարգեալ դատ .
 Զամենն արար դատապարտ՝
 Յանյագ պորտոյն յանել բանդ
 Ի ճաշ , յընթրիս եւ յակրատ * : —
 Ի զուր գորտեանն անկեալ յորկոր կը-
 [սընկան՝

Յականկապճաց ոստչեալ աչեր՝
 Թաթեր՝ ոտիկք յայերս յերեր ,
 [դան :

Յողորմ հագագ, դարձեալ յերկինքս կար-
 Եւ զինչ անտուստ Հայրըն դից .
 — « Լըռեցէք , այ ժանտք , եւ կորիք .
 » Շատ իսկ տաղտուկ էք բնաւից
 » Եւ գըթութեան տեղի ձեզ չիք :
 » Թէ այլ կանչէք՝ օհհաս քան զայդ դառնա-
 [գոյն
 » Գիտեմածել ես խելագարձերգըլխոյն » : —

Ոչ է արդար Արամազդ .
 Գորտեանն՝ անմիտ անիմաստ :
 Այլ իմ թողեալ զերկոսեան ,
 Քեզ ասեմ , մարդ չուառական ,
 Մի՛ յաշխարհիս չարալից ,
 Ըզհետ կըրթել ցընորից .
 Եթէ բարիք եւ թէ չարք ,
 Հանդիպեսցին պատահարք ,
 Ընկալ զամեն անդորր հոգւով
 Զարագունին խէթ ունելով :

* Ակրատ , նշանակէ նախընթրիք՝ եւս եւ երկրորդ նախաճաշիկ :